

REDAKTØRENS KLUMME

SELVTÆGT

Af Hans Frederiksen

Selvtægt er ikke lovligt i Danmark. Alligevel udøves denne form for magtanvendelse med jævne mellemrum af forsvarets myndigheder. Det er som sagt ikke lovligt, heller ikke selv om myndigheden mener at have et krav på et tilgodehavende hos den ansatte.

I Finansministeriets Personeladministrative Vejledning (PAV) kapitel 36 er der meget nøje beskrevet, hvordan myndighederne skal forholde sig, hvis de mener at have noget til gode hos en ansat.

Myndigheden skal skrive til den ansatte om, hvad de mener at have til gode, hvorfor gælden er opstået og give en vejledning om ansattes rettigheder, samt en ankevejledning. En såkaldt høringsskrivelse, for at høre modparten. Den ansatte skal nemlig have mulighed for at forsvare sig og anke en afgørelse, hvis den ansatte har været i god tro. Det er også muligt at søge om fritagelse for tilbagebetaling. Alt sammen står i PAV KAP 36, som jo ikke bør være ukendt for myndigheds personer, som arbejder med forvaltningssager.

Mange af disse sager opstår jo, fordi den ansatte ikke kender til forvaltningsreglerne. Derfor har myndigheds personen pligt til at oplyse den ansatte om reglerne, jf. officialmaksimen. Officialmaksimen er et begreb i forvaltningen, som siger, at det er myndigheden, der har ansvaret for at en ansat har fået ALLE relevante oplysninger i en sag.

*Kilder:
PAV og Bibliotekernes JURAPORT*

Forvaltningsgrundlag, som bygger på Forvaltningsloven

PAV KAP 36.2. Tilbagebetaling

I retspraksis og nyere juridisk teori lægges der meget stor vægt på hensynet til modtageren, der har indrettet sig i tillid til, at betalingen er korrekt. Der er således enighed om, at der kun kan kræves tilbagebetaling i de forholdsvis få tilfælde, hvor den pågældende vidste eller kun på grund af grov uagtsomhed var uvidende om, at der blev udbetalt for meget i løn mv.

Lovgrundlag

At udøve selvtægt er at tage loven i egen hånd. Eksempelvis udøves selvtægt af folk, der finder en lov eller straf utilstrækkelig, og selv påtager sig rollen som både dommer og bøddel.

Ordet bliver ofte brugt til at beskrive folk, der selv (med vold) straffer formodede gerningsmænd i straffesager, hvis de føler, at der er givet en for mild straf.

Selvtægt er ulovlig i Danmark, som den i øvrigt er det i alle retssamfund, fordi selvtægt ødelægger retssikkerheden i sit grundlag: at kun de særligt betroede har ret til at forfølge på forhånd definerede brud på retfærdigheden. Inden for militær retspleje findes dog stadig en rest af selvtægt, idet nemlig foranstående kan idømme undergivne såkaldt arbitrær straf uden om enhver form for rettergang.

Retssikkerhed er et princip som indebærer at samfundsforholdenes regulering sker ved retsregler, som er klare og gennemskuelige. Begrebet er imidlertid ikke absolut, ligesom en udtømmende beskrivelse vanskeligt lader sig gøre.

Retssikkerheden betyder, at borgerne kan forvente at en række hensyn og garantier opfyldes i deres møde med myndighederne - først og fremmest at der er lighed for loven. Det vil altså sige at der ikke er vilkårlighed i retshåndhævelsen, men at de samme forbrydelser også straffes ens. Som borger kan man forvente en vis service fra det offentliges side, mens man omvendt ikke kan pålægges flere pligter end de, der er lovhjemmel til. Retssikkerhedsbegrebet kan opdeles i to underbegreber:

1. Materiel retssikkerhed: Indholdet af retsreglerne skal være klare, og det skal være muligt for den enkelte borger at kende sine rettigheder og pligter ved at læse den relevante lov. Når forvaltningen træffer afgørelser skal de have baggrund i loven, ligesom de skal være i overensstemmelse med grundlæggende retsprincipper. De skal være truffet på et grundlag, som hviler på lighed for loven.

2. Processuel retssikkerhed: Handler om sagsbehandlingen, og sikres bl.a. ved regler om partshøring, aktindsigt og begrundelsespligt fra forvaltningsloven, ligesom borgeren ifølge den processuelle retssikkerhed skal sikres adgang til at klage over det offentliges afgørelser. Hvis ikke man kan klage, taler man om en svækket processuel retssikkerhed, ligesom graden af retssikkerhed er begrænset, hvis klageinstansen kun kan ændre dele af afgørelsen.